

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0424U000315

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-11-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Єльнікова Наталія Ігорівна

2. Natalia Yelnikova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Шифр наукової спеціальності: 10.02.01

Назва наукової спеціальності: Українська мова

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 19-12-2024

Спеціальність за освітою: філолог, викладач української мови та літератури

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д.73.053.07

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.01.11

Тема дисертації:

1. Мовні засоби реалізації девіантної комунікації в українськомовному медіадискурсі
2. The linguistic means of the deviant communications implementation in the Ukrainian-speaking media discourse

Реферат:

1. Робота присвячена дослідженню мовних засобів реалізації комунікативних стратегій і тактик у девіантній комунікації в українськомовних текстах, репрезентованих у медіадискурсі. Описано ознаки медіадискурсу в контексті проблеми девіантного спілкування. З'ясовано основні підходи до вивчення девіантної комунікації. Запропоновано визначення девіантної комунікації та встановлено її складники. Окреслено риси комунікативної девіантної особистості, що виявляє себе як девіант. Акцентовано на родо-видових зв'язках понять «мовна особистість» і «комунікативна особистість». Схарактеризовано специфічні стратегії і тактики, які використовують у девіантній комунікації, та описано засоби їх реалізації на всіх мовних рівнях (лексико-семантичному, словотвірному, граматичному, графічному). Провідними стратегіями девіантної комунікації є

агресія, конфронтація, дискредитація, звинувачення. Існування третього компонента комунікації – «мовчазного спостерігача» – розглянуто як головну умову втілення девіантної комунікації. Доведено, що основними тактиками реалізації стратегій девіантної комунікації є тролінг і хейтинг. Виокремлено іронію як один зі способів вияву девіантної комунікації. Описано комунікативні типажі хама і заздрісника за специфікою їхньої комунікативної діяльності. Проаналізовано асоціативні поля «тролінг», «хейтинг», «булінг», «кібербулінг»: визначено слова-асоціати, що належать до ядра й периферії відповідних полів. У соціолінгвістичному експерименті описано результати анкетування. Виявлено реакції респондентів щодо різних ситуацій девіантної комунікації. Досліджено структуру студійованих девіантних комунікацій: денотативний; мотиваційний (інтенціональний); іллокутивний; адресантний (я-аспект); адресатний (інтерперсональний); контекстний; ситуативний; мовний аспекти. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язаних із проблемами розроблення експериментальних методик вивчення ситуації девіантної комунікації і тактик протидії мовному девіантові.

2. The work is devoted to the study of linguistic means of implementation of communicative strategies and tactics in deviant communication in Ukrainian texts represented in media discourse. In the theoretical part, attention is paid to defining the features of discourse and media discourse in the context of the problem of deviant communication. The main approaches in the study of deviant communication are clarified. The definition of deviant communication is proposed and its components are established. The features of a communicative deviant personality, who manifests itself as a deviant, are described. Emphasis is placed on two approaches to the qualification of the concepts a «linguistic personality» and a «communicative personality». In the practical part of the work, the specific strategies and tactics used in such forms of communication are defined and characterized, and the means of their implementation at all language levels (lexical-semantic, lexical-word-forming, grammatical, graphic, syntactic) are described. The leading strategies of the deviant communication are aggression, confrontation, discrediting and accusations. The existence of the third component of the communication («silent observer») is considered as the main condition for the implementation of the deviant communication. It has been proven that the main tactics of the deviant communication strategies are trolling and hating. Irony is singled out as one of the ways of a revealing deviant communication in the Ukrainian media discourse. The communicative types of a rugneck and a envier are characterized according to the specifics of their communicative activity. In the experimental section, the associative fields such as «trolling», «hating», «bullying», «cyberbullying» were analyzed: the associated words belonging to the core and periphery of the respective fields were determined. The results of the questionnaire are described in the sociolinguistical experiment. The reactions of the respondents to the various situations of the deviant communication were revealed. The structure of the resurched deviant communication was studied: denotative; motivational (intentional); illocutionary (illocutive force of expression); addressee (I-aspect); addressee (interpersonal); contextual; situational; linguistic aspects. The prospects for further research related to the problems of the developing experimental methods for studying the situation of the deviant communication and tactics of resistance to a linguistic deviant are outlined, with the aim of expanding the legislative framework of Ukraine regarding this phenomenon.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Єльнікова Н. І. Тролінг в українськомовних медіа: лінгвістичний аспект. Південний архів (філологічні науки). 2021. Вип. 87. С. 16–20.
- 2. Єльнікова Н. І. Теоретичні засади вивчення девіантної комунікації. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Серія: Філологія. 2021. Т. 32. № 4. С. 18–24.
- 3. Єльнікова Н. І. Іронія як засіб реалізації тролінгу. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 41. Т. 1. С. 158–163.
- 4. Єльнікова Н. І. Хейтинг як форма девіантної комунікації в соціальних мережах. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. 69. Т. 1. С. 176–182.
- 5. Єльнікова Н. І. Інвективна лексика в коментарях соціальних мереж як засіб вираження девіантної комунікації. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. 35 (74). № 2. Ч. 1. С. 21–25.
- 6. Yelnikova N. Communicative strategies in deviant communication (on the example of ukrainian language media). KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 4(40). 2021. P. 42–47.
- 7. Yelnikova N. Perception of formulas of language aggression by recipients: sociolinguistic experiment. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 8(44). Vol. 1. 2021. P. 96–101.
- 8. Єльнікова Н. І. Мовний аспект комунікації в українських версіях соціальних мереж. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 1 груд. 2017 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. С. 43–46.
- 9. Єльнікова Н. І. Медіатекст як об'єкт лінгвістичних досліджень. 22-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті»: матеріали форуму. Т. 11. Харків: ХНУРЕ, 2018. С. 33–34.
- 10. Єльнікова Н. І. Мова як відображення соціальних змін у суспільстві. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 жовтня 2019 р.). Харків : Мадрид, 2019. С. 40–42.
- 11. Єльнікова Н. І. Мовлення молоді як лінгвістичний феномен. Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 13–14 липня 2020 року). Львів : Львівський науковий форум, 2020. С. 54–55.
- 12. Єльнікова Н. І. Аспекти вивчення кібербулінгу у сучасних наукових розвідках. Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина III): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 2020. С. 44–46.
- 13. Єльнікова Н. І. Інформація у блогах як риторичне звернення до аудиторії. Слов'янська філологія у сучасному світі : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2021 р.) / за ред. д. філол. н., проф. Войцевої О. А., Яковлевої О. В. Одеса : Астропринт. 2021. С. 49–52.
- 14. Єльнікова Н. І. Девіантна комунікація як об'єкт дослідження мовознавчих студій. Таврійські філологічні наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 28–29 січня 2022 р. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. С. 27–31.
- 15. Єльнікова Н. І. Лінгвістичні аспекти вивчення мовленнєвої агресії в українськомовному медіапросторі. Філологія початку XXI сторіччя: традиції та новаторство: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня – 1 жовтня 2022 р., м. Київ). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 116–120.
- 16. Єльнікова Н. І. Неологізми у медіатекстах періоду воєнного стану в Україні. Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец. фіз. підготовки ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 298–301.
- 17. Єльнікова Н. І. Мобінг як вияв девіантної комунікації: лінгвістичний аспект. Ad orbem per linguas. До світу через мови: матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції «Наративи сучасної

України у світовій геополітиці», 18–19 травня 2023 року. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2023. С. 115–117.

- 18. Єльнікова Н. І. Хейтинг як комунікативна стратегія провокації в інтернет-комунікації. International Scientific Conference Philological sciences and translation studies: European potential. Conference Proceedings (September 6–7, 2023. Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 173–176.
- 19. Єльнікова Н. І. Різновиди девіантної комунікації в українськомовному медіапросторі. II Міжнародна науково-практична конференція Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського до 105-ї річниці від заснування університету: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 жовтня 2023 р., м. Київ. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 12–15.
- 20. Єльнікова Н. І. Паралінгвістичні засоби комунікації в українськомовному медіапросторі. Ad orbem per linguas. До світу через мови: матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції «Семіотика української незламності: мова – освіта – дискурс», 16–17 травня 2024 року. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2024. С. 83–85.
- 21. Єльнікова Н. І. Дискурс як предмет лінгвістичного дослідження. Сучасний лінгвістико-інформаційний дискурс: мовні засоби, наративи, символи, персоналії : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 29 квітня – 9 червня 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 20–23.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Губарева Галина Анатоліївна

2. Galyna A. Gubareva

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степаненко Микола Іванович
2. Mykola I. Stepanenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ходаковська Оксана Олександрівна
2. Oksana O. Khodakovska

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Мартінова Ганна Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Мартінова Ганна Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Таран А. А.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна